SOSIALISMIN

teoria ja käytäntö

★ **Marxismi-leninismin poliittisen teorian tärkein osa**

★ **Ekologisten ongelmien ideologiset näkökohdat**

★ **Petturuuden alkulähteillä**

13

9. vsk. — Ilmestyy torstaisin — Maaliskuun 25. pnä 1976 — Hinta 0,40 mk

UUTISTOIMISTO NOVOSTI HELSINKI

SOSIALISMIN TEORIA JA KÄYTÄNTÖ

N:o 13 (392)
Maaliskuun 25. pnä 1976

Tässä numerossa: Sivu

I TEORIAN KYSYMYKSIÄ

Marxismi-leninismin poliittisen teorian tärkein osa 1

II NYKYPÄIVÄN IDEOLOGINEN TAISTELU

I. Laptev: Ekologisten ongelmien ideologiset näkökohdat 13

III KANSAINVÄLISIÄ KYSYMYKSIÄ

V. Nikiforov: Petturuuden alkulähteillä 24

Kirjapaino Kursiivi Oy Helsinki 1976

TEORIAN KYSYMYKSIÄ

Marxismi-leninismin poliittisen teorian tärkein osa*

NKP:n 25. edustajakokous on pannut porvariston ideologit ja kaiken maailman revisionistit, etenkin maolaisuuden edustajat, hyökkäämään entistä raivokkaammin marxismi-leninismin poliittista teoriaa vastaan. Keinoja kaihtamatta, turvautuen jopa tosiasioiden epäämiseen ja tieteellisen kommunismin asettamusten suoranaiseen vääristelyyn ja väärentämiseen he yrittävät kumota sitä vääjäämätöntä tosiasiaa, että Neuvostoliiton valtavat saavutukset kommunismin rakentamisessa johtuvat juuri marxismi-leninismin johdonmukaisesta täytäntöönpanosta NKP:n ja neuvostovaltion koko organisatorisessa työssä.

Yksi ideologisen taistelun pääkohteista on kysymys proletariaatin diktatuurista. Porvariston ideologien, oikeisto- ja "vasemmisto"-revisionistien ja oikeistososialidemokratian johtajien ponnistukset keskittyvät proletariaatin diktatuuria koskevan aatteen irrottamiseen marxilaisuudesta, marxilaisuuden poliittisen teorian "vaputtamiseen" sen eräästä perustuvaa laatua olevasta asettamuksesta. Asia kuvataan siten kuin proletariaatin diktatuuria koskeva teesi olisi Marxin harmillinen sanalipsahdus, eräänlainen vierasperäinen lisäys marxilaisuuteen. Erityisellä innolla yritetään mustata ja häpäistä marxilais-leniniläistä oppia työväenluokan poliittisesta vallasta laajojen joukkojen silmissä ja kuvata tämä oppi teoreettiseksi hyväksymiseksi laittomuuteen ja terroriin, epädemokraattisuuteen ja ihmisoikeuksien rikkomiseen. Esimerkiksi D. McLellan väittää Marxin assosioineen työväenluokan diktatuurin muinaisroomalai-

* Kirjoituksen on valmistanut SNTL:n tiedeakatemian Valtion ja oikeustieteen instituutin valtion, oikeustieteen ja poliittisten oppien historian sektori

sen diktatuuri-instituution kanssa, joka viime mainittu edellytti koko vallan keskittämistä yhden henkilön käsiin kriisin ajaksi [1]. Useimmat sosialidemokraattiset teoreetikot, jotka eivät ole koskaan kannattaneet vallankumouksellista marxilaisuutta, esittävät tästä opista arvioita, jotka itse asiassa yhtyvät saumattomasti mainitunlaisiin vääristelyihin. Suora (tai verhottu) kieltäytyminen tästä opista on ominaista monille nykyisille vasemmistoradikaalisille doktriineille. Ei voida olla mainitsematta sitäkään, että maotsetungilainen ryhmittymä manipuloi häikäilemättömästi proletariaatin diktatuuri termillä laillistaakseen sotilasbyrokraattisen komennon, johon se on väkivaltaisesti alistanut Kiinan kansan. Toisaalta maolaiset käyttävät hirvittävästi vääristellen Marxin ja V. I. Leninin asettamuksia proletariaatin diktatuurista hyökkäyksissään NKP:ta ja muita kommunistisia veljespuolueita vastaan, omia shovinistisia ja hegemonistisia etujaan vastaavalla tavalla.

Historian kokemus on osoittanut, että ajatus proletariaatin diktatuurista on koko aiemman luokkataistelun, sorrettujen ja riistettyjen joukkojen hallitsevia luokkia vastaan käymän luokkataistelun lainomainen tulos. Tämä taistelu johdatti väistämättömästi tiedostamaan valtion ja koko poliittisen elämän luokkaluonteen, tajuamaan yhteiskunnallisten ja poliittisten ilmiöiden, vallankumouksen ja vallan olemuksen. Jo utopisti-sosialistit, jotka loivat oppiaan Englannin (1600-luvulla) ja sittemmin Ranskan (1700-luvun lopulla) porvarillisten vallankumousten aikoihin, jolloin luokkaristiriidat olivat käyneet erityisen kärkeviksi ja jolloin riistettyjen ja riistäjien vastakkaisuus oli tullut esiin erityisen selvästi, lähestyivät ajatusta siirtymäkaudesta, joka johtaisi yksityisomistukseen pohjautuvasta järjestelmästä kommunistiseen järjestelmään ja työtätekevien vallan pystyttämiseen riistäjien suhteen. Kyseessä olivat kuitenkin vain nerokkaat oivallukset.

Marx ja Engels perustelivat ensimmäisinä tieteellisesti riistoyhteiskunnan valtiollisen sortokoneiston murskaamisen välttämättömuuden ja proletariaatin diktatuurin historiallisen väistämättömyyden. Itse termi "proletariaatin diktatuuri" juontaa alkunsa Pariisin kapinasta kesäkuussa 1848, jolloin Pariisin proletariaatti sinkosi vallankumouksellisen taistelutunnuksen: *"Alas porvaristo! Työväenluokan diktatuuri!"* [2] Mutta jopa ennen kuin marxismin perustanlaskijat alkoivat käyttää tätä termiä, olivat he puolustaneet ja perustelleet asettamuksia, jotka välittömästi johdattivat ajatukseen proletaarisen diktatuurin pystyttämisestä. Jo *Pyhässä perheessä* muotoiltiin täsmällisesti

[1] Ks.: D. McLellan, *The Thought of Karl Marx. An Introduction*, New York, 1971, p. 202—203.

[2] Ks.: K. Marx ja F. Engels, *Teokset*, 7. osa, s. 31. (Tässä ja edempänä lainaukset Marxin ja Engelsin Teosten venäjänkielisestä laitoksesta.)

ajatus proletariaatin historiallisesta tehtävästä ja proletariaatin etujen yhteneväisyydestä kaikkien riistettyjen etujen kanssa. Hieman myöhemmin, *Saksalaisessa ideologiassa,* esitettiin jo ajatus itse proletariaatin diktatuurista: "... Jokaisen herruutta tavoittelevan luokan — siinäkin tapauksessa, että sen herruus edellyttää, kuten on asiantila proletariaatin kohdalla, koko vanhan yhteiskuntajärjestelmän ja ylipäänsä herruuden hävittämistä, — on ennen kaikkea vallattava itselleen poliittinen valta..." [3].

Marx ja Engels sisällyttivät työväenluokan diktatuuria koskevan teesin vallankumouksellisen proletaarisen liikkeen ohjelma-asiakirjoihin. Yli 125 vuotta sitten kirjoitettu *Kommunistisen puolueen manifesti* julisti proletaarisen vallankumouksen historiallisen väistämättömyyden, vallankumouksen, jonka lähtökohtana tulee olemaan "proletariaatin muuttaminen hallitsevaksi luokaksi, demokratian valtaaminen" [4]. *Manifestissa* korostettiin proletaarisen diktatuurin luovaa, rakentavaa puolta: "Proletariaatti käyttää poliittista herruuttaan koko pääoman riistämiseen porvaristolta askel askeleelta, koko tuotantokaluston keskittämiseen valtion, so. hallitsevaksi luokaksi järjestäytyneen proletariaatin käsiin ja tuotantovoimien kokonaismäärän lisäämiseen mahdollisimman nopeasti".

Vuoden 1948 vallankumouksen jälkeen Marx ja Engels käyttivät "proletariaatin diktatuurin" ajatusta ja termiä monesti nostaen sen dialektis-materialistisen valtioteorian erääksi perusperiaatteeksi.

Yleistäessään aikansa vallankumouksellisten tapahtumien opettavaisia kokemuksia Marx kirjoitti maaliskuussa 1850, että proletariaatin *luokka*diktatuuri on välttämätön vaihe siirryttäessä *luokkaeroavuuksien hävittämiseen ylipäänsä,* siirryttäessä kaikkien niiden tuotantosuhteiden hävittämiseen, joihin nämä eroavuudet pohjautuvat...[5]. Sopimuksessa, "Vallankumouksellisten kommunistien yleismaailmallisen yhdistyksen" luomisesta, jonka Marx ja Engels solmivat puolivälissä huhtikuuta 1850 Kommunistien liiton nimissä Lontoossa asuvien ranskalaisten blanquisti-emigranttien ja chartistien vallankumouksellisen siiven edustajien kanssa, sanottiin, että "yhdistyksen päämääränä on kaikkien etuoikeutettujen luokkien kukistaminen ja näiden luokkien alistaminen proletariaatin diktatuurin alaiseksi...".

Heinäkuussa 1850 Marx esitti lausunnon *Neue Deutsche Zeitungin* toimittajalle O. Lühningille torjuen tämän moitteen sen johdosta, että *Neue Rheinische Zeitungissa* julkaistussa kirjoitussarjassa, joka koski luokkataistelua Ranskassa vuosina 1848—1849, vetoomus luokkaerojen hävittämi-

[3] K. Marx ja F. Engels, *Teokset,* 3. osa, s. 32.
[4] K. Marx ja F. Engels, *Teokset,* 4. osa, s. 446.
[5] K. Marx ja F. Engels, *Teokset,* 7. osa, s. 91.

seksi oli muka korvattu "työväenluokan herruuden ja diktatuurin" saarnaamisella. Marx selitti asenteensa olevan aivan toinen (minkä vahvistaa myös Proudhonin kanssa *Filosofian kurjuudessa* käyty polemiikki): "Työväenluokan herruuden ja diktatuurin" on määrä palvella luokkien ja ylipäänsä kaikenlaisten luokkaerojen lakkautusta. Marxin I. Weidemeierille osoittama 5. maaliskuuta 1852 päivätty kirje on sisällöllisesti läheinen O. Lühningille esitetyn lausunnon kanssa. Marx osoitti siinä näyttäneensä toteen muun muassa seuraavan asian: "... Luokkataistelu johtaa välttämättä *proletariaatin diktatuuriin*, .. itse tämä diktatuuri on vain siirtymistä *kaikkien luokkien hävittämiseen* ja *yhteiskuntaan ilman luokkia*" [6]. Marx sisällytti ajatuksen proletariaatin diktatuurista perustavaa laatua olevana aatteena I Internationaalin asiakirjoihin. Niinpä "Työläisten kansainvälisen toverikunnan perustavassa manifestissa" korostettiin: "Poliittisen vallan valloittamisesta on tullut ... työväenluokan suuri velvollisuus" [7].

Uusi ryhmä Marxin lausuntoja proletariaatin diktatuurista, sen valtiollisesta organisaatiomuodosta ja todellisen kansanvallan, todellisen demokratian olennoitumisesta proletariaatin diktatuurin muodossa ajoittuu viime vuosisadan 70-luvulle. Pariisin Kommuunin osanottajaemigranteille, jotka kävivät Marxin kanssa pitkän keskustelun syyskuussa 1871, pureutuivat muistiin Marxin sanat siitä, että "yhteiskunta on välttämättä kulkeva proletaarisen diktatuurin vaiheen kautta" [8]. Puhuessaan Lontoossa 25. syyskuuta 1871 Internationaalin 7. vuosipäivän johdosta koolle kutsutussa kokouksessa Marx mainitsi varta vasten, että "proletariaatin diktatuuri on tarpeen" [9] niin kauan kunnes saadaan poistetuksi kaikki luokkaherruuden ja -sorron muodot. Samoihin aikoihin Engels kirjoitti proletariaatin diktatuurista teoksessaan *Asuntokysymyksestä*. Ja lopuksi mainittakoon Marxin kuuluisa asettamus proletariaatin diktatuurista *Gothan ohjelman arvostelussa*: Kapitalististisen ja kommunistisen yhteiskunnan välillä on ensimmäisen toiseksi muuttumisen vallankumouksellinen vaihe. Tätä vaihetta vastaa myös poliittinen siirtymävaihe eikä tämän vaiheen valtio voi olla muuta kuin *proletariaatin vallankumouksellinen diktatuuri*" [10]. V. I. Lenin arvioi tämän asettamuksen Marxin vuosikymmenien varrella monta kertaa järjestelmällisesti esittämien työväenluokan diktatuuria koskevien lausuntojen lopputuloksena. [11]

Aluksi aatteen muodossa esitet-

---

[6] K. Marx ja F. Engels, *Teokset*, 28. osa, s. 427.

[7] K. Marx ja F. Engels, *Teokset*, 16. osa, s. 10.

[8] Ks.: M. Vuillaume, *Mes Cahiers Rouges*, X, Proscrits, Paris, (1914), p. 57—58.

[9] K. Marx ja F. Engels, *Teokset*, 17. osa, s. 438.

[10] K. Marx ja F. Engels, *Teokset*, 19. osa, s. 27.

[11] Ks.: V. I. Lenin, *Kootut teokset*, 28. osa, s. 223—224.

ty ja sittemmin eheäksi konseptioksi laajennettu ohjelmallinen asettamus proletariaatin diktatuurista ei ollut Marxille, Engelsille ja heidän aatetovereilleen turhanpäiväistä voluntaristista suunnittelua sen enempää kuin lopullinen itsetarkoitus. Marxin taloustieteelliset tutkimukset, etenkin *Pääomassa*, perustelivat tiukasti tieteellisesti sen tosiasian, että luokkataistelun ja proletaarisen vallankumouksen kuluessa työväenluokan poliittisen vallan on objektiivisesti ja kiertämättömästi tultava porvariston herruuden tilalle kapitalismin koko taloudellisen, sosiaalisen ja aatteellisen kehityksen tuloksena, joka johdattaa ihmiskunnan yhteiskunnan vallankumoukselliseen uudistamiseen uusien, kommunististen periaatteiden pohjalta. Proletariaatin diktatuuri ilmentää erästä työväenluokan maailmanhistoriallisen tehtävän toteuttamisen tärkeimmistä vaiheista ja keinoista — kapitalismin nujertamista, kapitalismia suojaavan vanhan sortavan valtiokoneiston murskaamista, riistäjien tukahduttamista ja kommunismin rakentamista. Proletaarisen diktatuurin pystyttämisen ja toiminnan koko tarkoitus piilee niin muodoin siinä, että se on ensinnäkin apuväline (sosialisminrakentamisväline) ja että se toiseksi on ohimenevä luonteeltaan. Maolaiset vääristelevät karkeasti Marxin aatteita väittäessään, että proletariaatin diktatuuria on sisällytettävä aina kommunismin korkeimpaan kehitysvaiheeseen saakka. He viittaavat tämän väitteensä katteeksi tunnettuun kohtaan *Gothan ohjelman arvostelusta*, jossa työväenluokan diktatuurin vaihe luonnehditaan kapitalismista kommunismiin johtavaksi siirtymäkaudeksi. Nämä viittaukset ovat täysin paikkaansapitämättömiä ja perusteettomia yksistään siitä syystä, että osoittaessaan siirtymäkauden rajoja Marx ei sijoita tämän kauden ylintä rajaa kommunistisen muodostuman toiseen, korkempaan vaiheeseen.

Marxismi-leninismin klassikot pitivät järkkymättä kiinni siitä käsityksestä, että siirtymäkausi, joka eittämättä vaatii proletariaatin poliittisen herruuden pystyttämistä, kestää vain sosialistisen järjestelmän täydelliseen voittoon saakka. Perimmäiseltä merkitykseltään siirtymäkausi on vaihe, joka sijoittuu kahden yhteiskunta- ja talousmuodostuman — kapitalismin ja kommunismin väliin, ja sosialismi on vuorostaan lainmukaisesti kommunismin ensimmäinen vaihe [12]. Siirtymäkauden rajan siirtäminen aina siihen saakka, jolloin yhteiskunta siirtyy kommunismin korkeimpaan vaiheeseen, merkitsee tosiasiallisesti kommunismin ensimmäisen, alemman asteen olemassaolon objektiivisen välttämättömyyden kieltämistä.

* * *

V. I. Lenin kehitti proletariaatin diktatuurin aatetta edelleen teoksissaan. W. Mederin väite, jonka

[12] Seikkaperäisemmin ks.: *"Leninskoje utshenije o diktature proletariata"*., 1970, s. 227.

mukaan "proletariaatin diktatuurin käsite yhtäältä marxilaisuuden klassikkojen opissa ja toisaalta sama käsite Leninin opissa eroavat toisistaan sisällöllisesti" [13] on täysin ristiriidassa tosiasioiden kanssa. V. I. Lenin piti proletariaatin diktatuurin pystyttämistä yhteiskunnan poliittisen kehityksen yleisenä ja tärkeimpänä lainmukaisuutena siirryttäessä kapitalismista sosialismiin [14].

Marxin tavoin V. I. Lenin ymmärsi siirtymäkauden juuri sellaiseksi historialliseksi vaiheeksi, joka alkaa porvariston poliittisen herruuden nujertamisesta ja päättyy sosialistisen järjestelmän voittoon, kommunismin ensimmäisen vaiheen saavuttamiseen. V. I. Lenin korosti, että ihmisen toiseen ihmiseen kohdistaman riiston hävittämistä ja koko vanhojen yhteiskuntasuhteiden järjestelmän radikaalia uudistamista on mahdotonta suorittaa yhtäkksisesti ja kertakaikkisesti. "Tätä päämäärää ei voida toteuttaa yhtäkkiä, vaan se vaatii melko pitkän, kapitalismista sosialismiin johtavan siirtymäkauden — siksi että tuotannon uudelleenjärjestäminen on vaikea asia ja siksi että tarvitaan aikaa perusteellisiin muutoksiin kaikilla elämänaloilla samoin kuin siksi että tottumus pikkuporvarilliseen ja porvarilliseen taloudenpitoon on valtava voima, joka on voitettavissa vain pitkäaikaisella, sitkeällä taistelulla. Siksi Marx puhuukin kokonaisesta proletariaatin diktatuurin kaudesta kapitalismista sosialismiin johtavana siirtymäkautena" [15]. Edellä esitettyjen Leninin ajatusten valossa näkyy erityisen selvästi, kuinka pahanilkisesti maolaiset surkuteoreetikot vääristelevät leninismiä väittäessään, että poliittinen siirtymäkausi ja vastaavasti proletariaatin diktatuuri päättyisivät vasta täydellisen kommunismin rakentamisen myötä.

"Diktatuurin ehdottomana tunnusmerkkinä, sen välttämättömänä ehtona on *väkivaltainen* riistäjien lannistaminen *luokkana* . . ." [16], Lenin kirjoitti luonnehtiessaan työväenluokan poliittista valtaa. Jollei yhteiskunnassa ole enää riistäjien *luokkaa*, niin ei ole myöskään objektiivisia syitä proletariaatin diktatuurin olemassaoloon. Maolaiset katsovat kuitenkin parhaaksi sivuuttaa tämän periaatteellisen tärkeän asettamuksen.

Marxismi-leninismin perustanlaskijat eivät suinkaan pitäneet väkivaltaa proletariaatin diktatuurin ainoana ja tärkeimpänä sisältönä, kuten porvarilliset ideologit yrittävät asian esittää. ". . . Proletariaatin diktatuuri ei ole olemukseltaan pelkkää väkivaltaa eikä edes pääasiallisesti väkivaltaa" [17], V. I. Lenin kirjoitti. Hän korosti, että proletariaatin diktatuurin leimaa-antavia piirteitä ovat en-

---

[13] W. Meder. *Das Sowjetrecht. Grundzüge der Entwicklung. 1917—1970*, Frankfurt-am-Main — Berlin, 1971, s. 19.

[14] Ks.: V. I. Lenin, *Kootut teokset*, 25. osa, s. 415—417.

[15] V. I. Lenin, *Kootut teokset*, 29. osa, s. 368—369.

[16] V. I. Lenin, *Kootut teokset*, 28. osa, s. 246.

nen kaikkea työtätekevien kärkiosaston järjestäytyneisyys ja kurinalaisuus ja joukkojen luova ja rakentava työ sosialismin rakentamiseksi ja lujittamiseksi. Ratkaisemalla myönteisiä luomistehtäviä proletariaatin diktatuuri myötävaikuttaa kaikkien työtätekevien aineellisten ja henkisten tarpeiden parempaan tyydyttämiseen. Proletariaatin diktatuurin voima on siinä, että valtaenemmistö kansasta tukee uutta valtaa.

Proletariaatin diktatuurin ymmärtäminen työläisten, työtätekevän talonpojiston, työtätekevän sivistyneistön ja muiden työtätekevien kerrosten kanssa muodostamaan luokkaliiton muodoksi oli valtavan teoreettisen ja käytännöllisen merkityksen omaava keksintö. Nykyisellä aikakaudella koko maailman kommunistiset ja työväenpuolueet pitävät sitä ohjeenaan. Kommunistisen ja työväenpuolueiden kansainvälisen neuvottelukokouksen vuoden 1969 päätösasiakirjassa todetaan, että sosialistisen vallankumouksen kuluessa pystytetään liitossa muiden työtätekevien kerrosten kanssa olevan työväenluokan valta.

Keskeisenä aatteena proletariaatin diktatuurin järjestelmää koskevassa Leninin konseptiossa on kommunistisen puolueen johtava ja suuntaa-antava osuus tässä järjestelmässä. Lenin kirjoitti: "... Proletariaatin diktatuuri ei ole mahdollista muutoin kuin kommunistisen puolueen toimintana" [18]. Puolue proletariaatin etujoukkona johtaa kaikkia muita työtätekeviä, joiden perusedut käyvät yhteen proletaarisen liikkeen päämäärien kanssa. Puolueen ja työtätekevien joukkojen välisinä organisatoris-poliittisina yhteydenpitomuotoina toimivat erilaiset valtiolliset ja yhteiskunnalliset järjestöt. Valtiollisten ja yhteiskunnallisten järjestöjen sisäinen rakenne sekä toimintamuodot ja -menetelmät muotoutuvat historiallisesti heijastaen kunkin sosialismin tielle siirtyneen maan erityisiä kehitysolosuhteita. Tällaisia järjestöjä ovat Neuvostot, Kansan (Kansalliset) neuvostot tai komiteat. ammattiyhdistykset, nuorisojärjestöt, osuustoiminta, Kansan (Kansallinen) rintama yms. Kaikille näille järjestöille on ominaista sosialistinen olemus, mikä varmistetaan marxilais-leniniläisen puolueen toteuttamalla johdolla.

Korostaessaan sellaisen luokkakantaisen ilmiön kuin proletariaatin diktatuurin syvästi kansanomaista luonnetta V. I. Lenin totesi, että proletariaatin — tämän etumaisen luokan — perusedut ovat yhtäpitäviä sen johtamien työtätekevien joukkojen perusetujen kanssa. Tästä juontaa alkunsa Leninin ajatus siitä ,että proletariaatin diktatuurin olemuksena ja tälle vallalle elimellisesti ominainen demokraattinen poliittinen muoto muodostavat ykseyden. Laajemmasta historiallisesta näkökulmasta tarkasteltuna tämä aset-

[17] V. I. Lenin, *Kootut teokset*, 29. osa, s. 368.

[18] V. I. Lenin, *Kootut teokset*, 43. osa, s. 189.

tamus merkitsee (työväenluokan johtamien) työtätekevien vallan ja sosialistisen demokratian yhteyttä sosialistisen valtion olemassaolon ja yhteiskunnan sosialistisen poliittisen organisaation kaikissa vaiheissa. Leninismin mitä tärkein asettamus on se, että nimenomaan valtiovallan proletaarisuus on välttämätön ehto sosialistisen demokratian olemassaoloon ja kehitykseen valtion erottamattomana muotona. Ilman sitä demokratia menettää sosialistisen laatunsa ja todella kansanomaisen tarkoituksensa.

Lokakuun Suuren sosialistisen vallankumouksen jälkeen valtiollisen rakennustyön ja luokkataistelun käytäntö sosialismin maissa on toiminut ja toimii proletariaatin diktatuuria koskevan opin ja sen edelleen kehittämisen oikeellisuuskriteerinä. V. I. Lenin kirjoitti: "Kaikki kansakunnat tulevat sosialismiin, se on väistämätöntä, mutta kaikki eivät tule aivan samalla tavalla, kukin tuo omalaatuisuutta demokratian tiettyyn muotoon, proletariaatin diktatuurin tiettyyn muunnokseen, yhteiskunnallisen elämän eri puolien sosialististen uudistusten tiettyyn vauhtiin"[19]. Elämä on täydellisesti vahvistanut Leninin ennustuksen. Työväenluokan ja sen johtamien työtätekevien joukkojen käymät luokkataistelut synnyttivät uuden proletaarisen diktatuurin muodon — kansan demokratian. Käyttäen luovasti hyväkseen neuvostokansan sosialismin rakentamisessa kartuttamaan kokemusta kansandemokraattiset maat ovat rikastuttaneet sosialistista teoriaa ja käytäntöä uusille konkreettisilla ratkaisuilla, aatteilla ja luonnostelmilla.

Sosialismin perustusten rakentamisen myötä sosialistinen yhteiskunta muuttuu alati kypsemmäksi, ja sosialistinen valtiollisuus kulkee kehityksessään muutaman peräkkäisen vaiheen läpi. Tärkeintä tässä prosessissa on sosialistisen demokratian täydellistäminen, mikä johtuu sosialistisen yhteiskunnan talous- ja luokkarakenteessa tapahtuvista muutoksista. NKP:n ja nykyisen marxilaisen ajattelun merkittävänä panoksena marxismi—leninismin luovaan kehittämiseen ovat ajatukset yleiskansallisesta valtiosta, sen luokkaluonteesta ja tehtävistä koko kansan poliittisena järjestönä, jossa työväenluokalla on johtava osuus. Nämä aatteet jatkavat suoraan ja kehittävät edelleen oppia proletariaatin diktatuurista; yhdessä otettuna ne muodostavat yhtenäisen opin poliittisesta vallasta ja sosialistityyppisestä valtiosta — historian korkeimmasta ja viimeisestä valtiotyypistä.

Kuvaavaa on, että teesi yleiskansallisesta valtiosta on muuttanut kokonaisen joukon prolearіaatin diktatuurin porvarillisista arvostelijoista proletariaatin diktatuurin "puolustajiksi". Nimenomaan tässä kohtaa tapaa eniten marxilais-leniniläisen teorian uusimpien asettamusten vastakkainasettelua "klassisen" marxismi-le-

[19] V. I. Lenin, *Kootut teokset*, 23. osa, s. 62.

ninismin kanssa. Ajatus yleiskansallisesta on nostettu etusijalle niin sanotun marxilaisuudesta luopumisen "todisteiden" joukossa. Porvarilliset arvostelijat (ja tässä asiassa maolaiset ideologit yhtyvät heihin) torjuvat yleiskansallisen valtion käsitteen sellaisenaan. Esimerkiksi I. Lapenna kirjoittaa, että marxilaisuuden kannalta ei ole muka "olemassa valtiota ilman antagonistisia luokkia eikä ole olemassa antagonistisia luokkia ilman valtiota...", että marxismi-leninismi torjuisi kokonaan luokattoman valtion olemassaolomahdollisuuden "koko kansan" valtio tai "ystävällismielisten lokkien ja sosiaalisen välikerroksen" valtio mukaan luettuna. Lapenna julistaa NKP:n Ohjelman asettamukset yleiskansallisesta sosialistisesta valtiosta täydelliseksi ja "epädialektiseksi" marxilaisuuden kieltämiseksi yhdessä marxilaisuuden olennaisista peruskysymyksistä.[20] Samassa hengessä esiintyy maolaispropaganda.

Maolaiset arvostelevat oppia yleiskansallisesta valtiosta sillä perusteella, että marxismi-leninismi kieltäisi muka ylipäänsä kansanvallan käsitteen soveltamisen valtion luonnehtimisessa, olipa tämä valtio minkälainen hyvänsä luonteeltaan. Tämä on marxilais-leniniläisen poliittisen teorian vulgääri tulkinta. Kuten tunnettua, Marx arvosteli jyrkästi "vapaan kansanvaltion" tunnusta, koskevan aatteen vaihtoehtona merkiten tosiasiallisesti proletariaatin luokkaherruuden välttämättömyyden kieltämistä yhteiskunnassa, jossa tapahtuu kapitalismista sosialismiin siirtyminen ja jossa työväenluokan johtamat työtätekevät joukot joutuvat vielä käymään kiivasta taistelua kukistettuja riistäjäluokkia vastaan. Porvarillinen tiede ja sen marxilaisuuden "erikoistuntijat" (samaten kuin maolaiset) tulkitsevat väärin Marxin "vapaan kansanvaltion" tunnukseen kohdistamaa arvostelua kiirehtien julistamaan, että marxilaisuus ei tunnusta muka ylipäänsä minkäänlaisia valtion lajimuunnoksia paitsi puhtaasti porvarillista ja puhtaasti proletaarista valtiota.[21] Toisaalta sivuutetaan tieten tahtoen Marxin arviot porvariston diktatuurin kukistamisen myötä pystytettävästä uudesta vallasta kansanvaltana, kansan johtamisena itse kansan välityksellä yms.

Proletariaatin diktatuurin valtio ja yleiskansallinen valtio edustavat historiallisesti yhdentyyppistä — sosialistista — valtiollisuutta. Sosialistisen yleiskansallisen valtion periytyvyys proletariaatin diktatuurin valtion suhteen on siinä, että kypsän sosialimin oloissa uuden valtiollisuuden olemuksen perusainekset, jotka ovat sille ominaisia tämän valtiollisuuden syntyhetkestä alkaen, säilyvät ja kehittyvät täydellisiksi. Näitä ai-

[20] I. Lapenna, *State and Law: Soviet and Yugoslav Theory*, New Haven, 1964, p. 71—72.

[21] Ks.: D. Hammer, *Lam Enforcement Social Control and the Withering of the State: Recent Soviet Experience (Soviet Studies"*, 1963, v. XIV, N 4, p. 391).

neksia ovat: työväenluokan johtava rooli ja Kommunistisen puolueen toteuttama johto; työväenluokan liitto talonpojiston ja kaikkien työtätekevien kanssa; sosialistinen demokratia, joka varmistaa laajojen joukkojen mukaan saamisen valtion asioiden hoitoon; demokraattisen sentralismin, proletaarisen internationalismin ja sosialistisen laillisuuden periaatteet koko valtiokoneiston muovaamisessa, järjestämisessä ja toiminnassa, jonka koneiston perustan muodostavat edelleen Työtätekevien edustajain neuvostot. Yleiskansallinen valtio ei täytä enää tehtäväänsä riistäjäluokkien vastarinnan tukahduttajana, koska näitä luokkia ei Neuvostoliitossa enää ole. Mutta se pysyy luokkakantaisena poliittisena järjestönä, koska se ilmaisee työväenluokan etuja ja tahtoa samoin kuin muiden yhteiskuntaryhmien etuja ja tahtoa samoin kuin muiden yhteiskuntaryhmien etuja ja tahtoa, jotka ovat omaksuneet samat sosiaalis-poliittiset asenteet kuin johtava luokka.

Yleiskansallinen valtio — niin aatteena kuin realiteettina — ei ole alkuunkaan "ristiriidassa" marxismi-leninismin klassikoiden näkemysten kanssa. Marxismi-leninismin klassikoiden eräissä tärkeimmissä teoksissa ennakkonäkemys tulevasta "kommunistisen yhteiskunnan valtiollisuudesta"[22] esitettiin jo aikoja sitten. "Kommunistisen yhteiskunnan" valtiollisuus tarkoittaa kommunismin ensimmäisen vaiheen sosialistista valtiota ja tiettyjä valtiollisuuden aineksia kypsän kommunismin alkuvaiheessa.

★ ★ ★

Proletariaatin diktatuuria koskevalla ajatuksella on ei vain "perinteinen", vaan myös nykyhistoria. Tämä nykyhistoria on sidoksissa ensinnäkin proletariaatin diktatuuria koskevan ajatuksen luovaan kehittämiseen eri maiden nykyisten marxilais-leniniläisten puolueiden toimesta; toiseksi kansallisen vapautusliikkeen ideologien esittämiin tulkintoihin.

Kunkin marxilais-leniniläisen puolueen välittömästi ratkaisemien tehtävien sosiaalis-alueellinen ja kansallinen spesifisyys painaa tietynlaisen leiman puolueen ongelmakenttään ja sen kehitteleminen teoreettisten katsantokantojen perustelu- ja ilmaisemiskeinoihin. Kun NKP on esittänyt ajatuksen yleiskansallisesta valtiosta, joka jatkaa ja kehittää edelleen proletariaatin diktatuurin valtiota, niin sosialististen maiden marxilais-leniniläiset puolueet, jotka ratkaisevat kehittyneeseen sosialismiin siirtymisen tehtävää, omistavat nykyään päähuomion proletariaatin diktatuurin piirteiden yhdistämiselle asteittain kypsyvän yleiskansallisen vallan kanssa. On välttämätöntä mainita, että näiden maiden sosialistinen kehityskäytäntö on täydellisesti vahvistanut Leninin ajatuksen kaikkien sosialististen valtioiden proletaarisen olemuksen ykseydestä ja yleisyydestä sekä näiden valtioiden konk-

[22] K. Marx ja F. Engels, *Teokset*, 19. osa, s. 27.

reettisten muotojen ja instituutioiden väistämättömästä moninaisuudesta.

Kehittyneiden kapitalististen maiden kommunistiset puolueet omistavat päähuomion sosialistisiin uudistuksiin johtavien lähestymisteiden ja -tapojen sekä lähestymisvauhdin kehittelyyn. Uudistettua demokratiaa, rakenteellisia reformeja ja yleisdemokraattista monopolienvastaista valtaa koskevat aatteet ovat tämän teoreettisen ja ideologisen toiminnan hedelmällisiä tuloksia. Suuri merkitys on asettamuksilla laajoista poliittisista liitoista ja monipuoluejärjestelmistä sosialismia kohti tapahtuvan eteenpäinmenon olosuhteissa sekä asettamuksilla perinteisten demokraattisten laitosten elimellisestä yhdistämisestä uusiin sosialistisiin kansanvallan muotoihin. On tärkeätä panna merkille, että nykyisissä ohjelmaasiakirjoissaan marxilais-leniniläiset puolueet tähdentävät pettämätöntä uskollisuuttaan proletariaatin diktatuurin periaatteelle työväenluokan liitossa muiden työtätekevien kerrosten kanssa harjoittamana poliittisena valtana, joka voittaa monopolien vastarintaa ja toteuttaa tarvittavia sosialistisia uudistuksia.

Se seikka, että proletariaatin diktatuuri -termin asemesta eräiden maiden marxilais-leniniläiset käyttävät ilmaisua työväenluokan "herruus" tai "poliittinen valta" ei muuta tämän johtavan periaatteen marxilaista merkitystä. Kuten USA:n Kommunistinen puolue osoittaa uudessa ohjelmassaan, sosialististen uudistusten toteuttamiseksi tarvitaan "työväenluokan poliittista valtaa — työväenluokan ja sen liittolaisten hallitusta"[23]. Iso-Britannian Kommunistinen puolue pitää poliittisen vallan valloittamista työväenluokan ja sen liittolaisten toimesta demokratian laajentamiseksi ja monopolipääoman vallan heikentämiseksi ja horjuttamiseksi käytävän taistelun loogisena tuloksena[24].

Eräät kehitysmaiden ideologit esittävät varsin omaperäisiä tulkintoja työväenluokan diktatuurin aatteesta. Tämän päivän kansalliselle vapautusliikkeelle on luonteenomaista, että se tunnustaa yleensä sosialistiset päämäärät, mutta korostaa samalla sosialismin ja sosialismiin johtavien teiden kansallista ainutlaatuisuutta. Aina kun asetetaan kysymys sosialismista ja kun määritellään omaa käsityskantaa sosialismista, syntyy luonnollinen ongelma: miten suhtautua marxismi-leninismiin ja sosialismiin siirtymistä koskevien tieteellisten käsitysten keskeiseen kohtaan — proletariaatin diktatuurin aatteeseen. Yhtä luonnollista on myös se, että entisten siirtomaakansojen historiallisen tien kansallisen ainutlaatuisuuden julistaminen panee enemmistön kansallisen vapautusliikkeen ideologeista kieltämään proletariaatin diktatuurin. Tämän asenteen

[23] Ks.: *"USA:n talous, politiikka, ideologia"* (venäj. kiel.), 1971, n:o 2, s. 92.
[24] Ks.: *The British Road to Socialism. Program of the Communist Party*, London, 1968, p. 47.

puitteissa on kuitenkin havaittavissa olennaisia eroja, jotka johtuvat siitä, valitsevatko kansalliset johtajat kapitalistisen vai ei-kapitalistisen kehitystien.

Kansallisen vapautusliikkeen porvarillis-reformistisen siiven ideologit käyttävät proletariaatin diktatuurin epäämistä tekosyynä, jonka avulla evätään marxilaiset käsitykset sosialismista ja kehitysmaiden kansojen sosialismia kohti etenemisen muodoista. Kysymys asetetaan siten ikään kuin marxilaiset kannattaisivat aina ja kaikkialla, myös tämän päivän Afrikan suhteen, proletariaatin diktatuurin välitöntä pystyttämistä. Todellisuudessa tieteellinen sosialismi ei ole koskaan — maolaisuudesta poiketen — esittänyt Afrikan maille sellaista tunnusta, joka kehottaisi proletariaatin diktatuurin välittömään pystyttämiseen. Marxilaiset tajuavat erinomaisen hyvin, että Afrikan maiden työväenluokka ei ole kypsynyt aatteellis-poliittisesti sen enempää kuin organisatorisesti (eräissä maissa se ei ole kypsynyt määrällisestikään) asettuakseen valtiossa johtavaan asemaan ja että tämän johdosta Afrikan vallankumousliikkeessä ei ole vielä koittanut proletariaatin diktatuurin vaihe. Sen vuoksi proletariaatin diktatuurin lainmukaisina edeltäjinä esiintyvätkin demokraattisten imperialisminvastaisten voimien laajan rintaman valtiot ja korkeampana kehitysvaiheena — työtätekevien joukkojen diktatuuri, joka lähenee kansan vallankumouksellis-demokraattista diktatuuria. Mainittujen siirtymämuotojen tehtävänä on muokata maaperää valtiolle, joka ottaisi toteuttaakseen johdonmukaiset sosialistiset uudistukset, so. proletariaatin diktatuurin tehtävät. Marxilainen käsityskanta ei-kapitalistisesta kehitystiestä pohjautuu juuri tällaisten siirtymämuotojen tärkeyden tunnustamiseen.

Puolustaessaan omien maidensa ei-kapitalistisen kehityksen aatetta kansalliset demokraatit omaksuvat porvarillisen reformismin edustajista poiketen käsityksen, joka on aika lähellä käsitystä diktatuurin ja demokratian dialektisesta yhteydestä, käsitystä, joka on erottamattomasti sidoksissa käsityksiin valtion luokkaluonteesta. Esimerkiksi A. Sékou Touré puhuu "kansallisesta demokratiasta", "kansan hallintojärjestelmästä", mutta samalla luonnehtii nämä ilmiöt "kansan diktatuuriksi" ja "demokraattiseksi diktatuuriksi"[25]. "Kolmannessa maailmassa" vallitsevien ristiriitojen ja niiden syventymistendenssien tunnustaminen saa kansalliset demokraatit irrottautumaan sellaisista harhakuvitelmista, että valtio olisi luokkien yläpuolella oleva puolueeton välitystuomari. He kallistuvat yhä enemmän valtion luokkakantaiseen ymmärtämiseen syventäen ja täsmentäen käsityksiään valtiosta.

SOVETSKOJE GOSUDARSTVO I PRAVO
n:o 1, 1976

---

[25] "*Horoya*", 19, 24—25 October 1965.

I. LAPTEV
Filosofian lisensiaatti

Ekologisten ongelmien ideologiset näkökohdat

Karl Marx sanoi, että pääomaan perustuva tuotanto luo luonnon ja ihmisominaisuuksien yleisen riistämisen järjestelmän, että kapitalismi kehittää tekniikkaa ja yhteiskunnallisen tuotantoprosessin yhdistelmän vain siten, että se horjuttaa samalla kaikenlaisen rikkauden lähteitä: maata ja työläisiä (ks. *Kootut teokset* 46. osa, s. 386, 23. osa, s. 515 — Ven.). Englantilainen Marsh, joka oli yksi ensimmäisistä kapitalistista luonnonkäyttöä ekologiselta kannalta eritelleistä tiedemiehistä, kirjoitti jo v. 1863 sen turmiollisesta luonteesta. Ilmestyipä minne hyvänsä pääoman lähetti "luonnon sopusoinnun tilalle tulee epäsointu — häiriintyvät määräsuhteet ja tekijät, jotka ovat turvanneet luonnossa vallinneiden järjestysten kestävyyden (George Marsh. *Ihminen ja luonto. Pietari* 1866, s. 39 — ven.).

Tieteellis-tekninen kumous on moninkertaisesti voimistanut tätä epäsointua. Eri raaka-ainelajien järjestelmällisesti syntyvään vajeeseen on tullut lisäksi niin sanottujen ekologisten varojen — hedelmällisen maan, makean veden ja jopa ilman vaje. Miljoonat länsimaiden teollisuuskeskuksissa asuvat ihmiset ovat omakohtaisesti ruumiillisessa ja psyykkisessä kunnossaan vakuuttautuneet, että suunnittelematon urbanisointi kääntyy sosiaaliseksi pahaksi, jollaista ihmiskunta ei ole nähtävästi aikaisemmin kohdannut. Laajat työkansanjoukot ovat alkaneet tarkistaa elämänlaatunsa kriteerejä. Ympäristön ongelmat ovat kääntyneet sosiaalisesti selkkauk-

sellisiksi tilanteiksi. Maissa, jotka ovat "kapitalismin näyteikkunana" — USA:ssa, Saksan Liittotasavallassa ja Japanissa on vyörynyt "ekologisten lakkojen" aalto, joka on ilmoittanut maailmalle uuden luokkataistelurintaman ilmaantumisesta. Ympäristön kriisi on luonut uutta valoa vanhoihin taloudellisiin, sosiaalisiin ja poliittisiin ongelmiin.

Ekologinen kriisi ja nykyaikainen porvarillinen ideologia

Porvaristo, jolla on runsas joukkotietoisuudella pelaamisen kokemus, oivalsi ajoissa uuden vaaran. Sen ideologit yrittivät hankkia itselleen hyötyä ympäristön ongelmista. Niiden johdosta on nostettu tavaton kohu. On ilmestynyt suuri joukko suosituksia siitä, kuinka voidaan voittaa ekologinen kriisi. Siitä on tullut tehokas keino, jota käytetään valitsijain äänten kalastamisessa: toiset poliitikot ovat väittäneet sitä viattomaksi ongelmaksi, toiset synkäksi, väistämättömäksi vaaraksi, joka uhkaa "vapaan yritteliäisyyden järjestelmää". Syypäiksi siihen on julistettu milloin demograafinen purkaus tai ihmisen huono kasvatus. Syytöksistä ovat saaneet osansa uskonto, politiikka, on esitetty syytöksiä kapitalismille, ja tuotannonharjoittajat ovat puolestaan syyttäneet ekologeja jne.

Tässä kohussa porvarillinen propaganda on onnistunut valtaamaan aktiiviset asemat. Julistaessaan ekologisen kriisin ihmiskunnan historian väistämättömäksi seuraukseksi, joka ei riipu yhteiskunnallis-taloudellisista suhteista, se yrittää uskotella kansanjoukoille, että luonnon suojeleminen "on politiikan yläpuolella". Ekologisia ongelmia kuvataan "ei-sosiaalisiksi", "luokista riippumattomiksi"; siis kapitalismi ei ole syypää niiden syntymiseen. Samalla mainostetaan niitä useimmiten varsin vaatimattomia luonnonsuojelutoimenpiteitä, joita monopolit joutuvat suorittamaan, niin paisutellusti, että näyttää suorastaan siltä kuin porvaristo ensi kädessä huolehtisi ihmiskunnan kohtaloista.

Länsimaiden kommunistiset puolueet ja muut edistykselliset voimat tekevät määrätietoista työtä selittääkseen luonnonkäyttöä ja luonnonsuojelua koskevien kysymysten poliittisen tarkoituksen todistaen että taistelu ympäristön saastuttamista vastaan voi olla menestyksellistä vain siinä tapauksessa, että se muodostuu osaksi taistelua sosiaalisten uudistusten puolesta, ne paljastavat ekologisen kriisin ja kapitalismin yleiskriisin välisen yhteyden. Monien kommunistisen puolueiden toiminta luonnon suojelemiseksi on nykyään toimintaa yksityisomistuksen maailmaa vastaan, yleisinhimillisen rikkauden, luonnon ryöstämistä vastaan, sortoa ja riistoa vastaan.

Kommunistinen lehdistö selittää todelliset syyt, joista johtuu porvariston huomio ympäristönsuoje-

luongelmia kohtaan. Nämä syyt ovat ennen kaikkea siinä, että lukuisat monopolit ovat havainneet liikkeessä ympäristön suojelemiseksi keinon rikastumiseksi ja taistelun käymiseksi kilpailijoita vastaan, joiden toimintaan liittyy huomattava luontaisen ympäristön turmeleminen. Ne käyttivät sitä heti hyväksi sen ehdittyä tuskin syntyä. Nopeasti syntyi monopolien liitto, joka alkoi ajaa valtionelimissä läpi ympäristönsuojelutoimenpiteitä, jotka vaativat kalliiden teknisten välineiden tuottamista, suurten tieteellisten tutkimusten suorittamista jne. Tämän liittoutuman olennaisena tukena ovat eräät yhteiskunnalliset luonnonsuojelujärjestöt, jotka antavat sille yhden tärkeimmistä poliittisista eduista — mahdollisuuden verhoutua yhteiskunnallisen liikkeen suojaan. Ne monopolit taas, jotka häviävät taistelun uusia luonnonsuojelulakeja vastaan, yrittävät sälyttää vastaavat menot valtion budjetin kannettavaksi ottaen samalla määrättyjä tukivaroja itselleenkin. Niin muodoin valtiolle on varattu rahastonhoitajan osa, ja sen tulee veronmaksajan kustannuksella maksaa korvausta taistelussa sekä voittajalle että hävinneelle. Yleishyödyllinen ympäristönsuojelu kääntyy uudeksi mahdollisuudeksi harjoittaa kapitalistista joukkojen rosvousta (ks. S. B. Tshetverikov. *Kuka ja kuinka tekee USA:ssa politiikkaa.* M. 1974, s. 40—41. Ven.)

Kommunistisen ja porvarillisen propagandan mahdollisuudet länsimaissa eivät kuitenkaan tunnetusti ole yhtäläiset. Voimallisen väestön ideologisen muokkausjärjestelmän avulla, joka porvaristolla on käytettävissään, se voi kuvata huomattavalle osalle työtätekevää väestöä ekologiset ongelmat itselleen edullisessa valossa. Siten yhteiskunnalliselle tietoisuudelle tyrkytetään määrättyjä käsityksiä, joihin nojaten porvarillinen ideologia antaa omat selityksensä ekologisesta kriisistä ja suositukset siitä selviämiseksi.

Tällöin kiinnitetään ensisijaista huomiota tieteellis-tekniseen kumoukseen. Porvarilliset ideologit kuvaavat sen milloin ainoaksi pelastajaksi, milloin pahimmaksi luonnonturmelijaksi. Sitä paitsi, kun vielä hiljan oli vallitsevana edellinen arvio, niin 70-luvun alkupuoli toi määrätyn voiton jälkimmäiselle. Ihastelu tieteellis-teknisen kumouksen johdosta alkoi yhä enemmän väistyä taka-alalle tehden tietä levottomuudelle sen aiheuttamien ennalta aavistamattomien sosiaalisten, poliittisten ja ekologisten tulosten johdosta. Niinpä eritellessään tieteen ja tekniikan ekologista vaikutusta länsimaiden yhteiskunnallinen ajattelu alkaa hyökätä niitä vastaan samalla kiihkeydellä, jolla 60-luvulla niitä ylistettiin avaimina, jotka avaavat ihmisille pääsyn "kultakauteen", ainoina keinoina, joilla voidaan pelastaa luonto. Porvarillinen ideologia tekee tieteellis-teknisestä kumouksesta yhteiskunnan kirousta, ja

tämä obskurantismin kamppailu jatkuu. Kokonaiset ideologiryhmät vaativat kieltäytymistä "kalliista ja hyödyttömästä" tieteestä ja "tuhoisasta tekniikasta" ja esittävät sivistykselle uutta linjaa — ihmisen ja luonnon yksey-den palauttamista, paluuta "yksinkertaiseen" elämään.

Porvarilliset ideologiset tulkinnat tieteen ja tekniikan myönteisen tai kielteisen roolin fetishoinnin mielessä ovat kaikkien ekologisen kriisin yhteydessä syntyneiden ideologisten konseptioiden perustana. "Teknologisen optimismin" kannattajat painottavat sitä, että tieteellis-tekninen kumous sinänsä pelastaa luonnon. Heidän vastaväittäjänsä "teknologiset pessimistit", jotka syyttävät tieteellis-teknistä kumousta ennennäkemättömästä ympäristön hävittämisestä, jättävät myös huomiotta sosiaalis-taloudelliset olot.

"Yhteiskunta—luonto"-ongelman teknokraattisten kehittelyjen tarkoituksena on ennen kaikkea se, että selittäessään yksipuolisesti aikamme todella kärkeviä ongelmia ne esittävät ratkaisuja, jotka miellyttävät porvaristoa, suovat sosiaaliset suhteet, ja sen vuoksi esiintyipä teknismi millaisessa asussa hyvänsä, se on nykykapitalismin hienostunutta ideologista suojelua.

Tässä yhteydessä on sanottava finalistisista tulevaisuuden opeista, joissa asetetaan yhteiskunnan kehitykselle rajat voimavarojen ehtymisen perusteella. Tällaisen futurulogian tienraivaajien työt J. W. Forresterin *Maailman dynaamisuudet (World Dynamics,* 1971) ja prof D. H. Meadows'in ryhmän *Kasvun rajat (The Limits to Growth,* 1972), englantilaisen tiedemiesryhmän esittämä ihmiskunnan "pelastamisen suunnitelma" ym ovat jo useiden vuosien ajan olleet sekä luonnontieteiden että yhteiskuntatieteiden edustajien monenlaisen tulkinnan kohteena. Näitä teoksia on tarkasteltu yksityiskohtaisesti neuvostolehdistössä (ks. *"Kommunist"*, 1972, n:o 14, 1974, n:o 10). On todettu arvokkaiksi yritykset kehitellä nykymaailman kehityksen määrällinen malli sekä korkeasti kehittyneiden kapitalististen maiden luonnonkäytön muotojen kaikkiin valtioihin ekstrapoloinnin epäyhtäläisyys, sekä mahdollisuus löytää tehokkaampia ratkaisuja niissäkin rajoitetuissa puitteissa, jotka mainittujen tutkimusten tekijät ovat valinneet. Haluaisimme kuitenkin korostaa, että mainittujen teosten tieteellisellä arvokkuudella ei ole paljoakaan yhteistä niiden ideologisten rakennelmien kanssa, joita niiden pohjalla luodaan.

Länsimaiset ideologit käyttävät laajalti tutkimuksia, joiden tekijät, eritellessään nykyistä luonnonkäyttöä, varottavat mahdollisista katastrofaalisista seurauksista. Näitä johtopäätöksiä muokataan propagandistisesti ja tarjotaan yleiselle mielipiteelle mainitsematta millaisen yhteiskunnan

luonnonkäyttö on otettu tutkimuksen perustaksi. Ikään kuin pyhitettynä maagisuudella ja taattuna jonkun asiantuntijan tieteellisellä arvovallalla tämäntyyppinen propaganda on varsin tehokasta.

Niinpä ajatus "maailman tasapainosta" joka on esitetty kirjassa *Kasvun rajat* eräänlaisena hypoteesina (olettamuksena) on porvarillisten propagandantekijöiden suussa muuttunut luonteeltaan ehdottomaksi vaatimukseksi. Taloudellinen kasvu on julistettu "järjettömyydeksi"; kieltäytymällä taloudellisesta kasvusta maailma näet muuttuu vakaammaksi, yhteiskunta lähemmäksi tasa-arvoisuutta, ihmiskunnan ja luonnon vuorovaikutus — sopusuhtaisemmaksi.

Ennen kaikkea pistää silmään taloudellisen kasvun lopettamista tai pidättämistä yhteiskunnassa koskevien vaatimusten selvä utopistisuus. Sitä paitsi kiinnitettäköön huomiota siihen, että taloudellisen kasvun lopettamista koskevat kehotukset on osoitettu koko maailmalle. Niissä on täysin jätetty ottamatta huomioon periaatteellinen ero tällaisen kysymyksen asettamisesta korkeasti kehittyneiden ja alikehittyneiden maiden kohdalla. Edellisten kohdalla se tarkoittaa korkean ja jälkimmäisille alhaisen tuotanto- ja kulutustason säilyttämistä. Korkeasti kehittyneille maille tämä merkitsee mahdollisuutta säilyttää vastakin tietty osa planeettaa raaka-ainelähteenä; heikosti kehittyneille imperialistisen rosvouksen kohteeksi jäämisen näköalaa. Tämä itse asiassa tarkoittaa, että puhuessaan "taloudellisen kasvun järjettömyydestä" porvarillinen propaganda esittää tätä ajatusta globaalisena ja niin muodoin kehottaa säilyttämään nykymaailman status quo'n, ikuistamaan rikkaiden ja köyhien maiden eron.

Samanlaista ideologista keinottelua ovat porvarillisen propagandan puheet, että ympäristön turmeltuminen johtuu ihmisen "kyllästymättömästä pyrkimyksestä" kulutukseen. Siis tuon mukaan ekologisen kriisin syyt eivät ole tuotantosektorissa, vaan kiertokulun piirissä, ja voidaan ratkaista pelkästään tarkistamalla, muuttamalla ihmisen tarpeita.

Jälleen ideologinen siirto, todellisen ongelman korvaaminen näennäisellä ongelmalla. Porvarillinen propaganda on siirtänyt taka-alalle kapitalistisen luonnonrikkauksien tuotannollisen kulutuksen, joka on epäilemättä ekologisen kriisin päälähteenä ja kohottanut etualalle henkilökohtaisen kulutuksen. Siis, kun tuottajat likaavat ympäristöä, niin "ainoastaan kuluttajien takia, jotka haluavat saada erilaisia tavaroita kilpailukykyisiin hintoihin". Tällainen kysymyksen asettelu poistaa kaikenlaiset tuotannonharjoittajille esitettävät vaatimukset luonnon turmelemisen johdosta ja suo heille oikeuden korottaa hin-

toja, jos joudutaan suorittamaan jonkinlaisia menoja erinäisiin suojatoimenpiteisiin.

Kuvaavaa on myös se, että pohtiessaan kysymystä henkilökohtaisten tarpeiden sääntelemisestä porvarillinen propaganda puhuu ihmisestä ylipäänsä. Ei täsmennetä kenen ja kuinka tulee panna alulle tällainen säännöstely — miljonäärin vaiko työttömän. Sosiaalisia oloja ei oteta huomioon — porvarillinen propaganda jättää huomioimatta sen perusluontoisen seikan, että ihmisen tarpeet muovaa yhteiskunta.

Kehottaessaan koko ihmiskuntaa tarkistamaan tarpeensa porvarillinen propaganda selittää maailman asukkaille, että heitä on liian paljon, että he "syövät" ympäröivää maailmaa. Porvarillinen propaganda pitää jopa mahdollisena poliittisen voiman käyttämistä muiden maiden pakottamiseksi toimenpanemaan syntyvyyden supistamisen ohjelmia. (Ks. P. Ehrlich. *The Population Bomb*. N.Y., 1968). Mikä taas on tyypillistä, huolestuneimpina esiintyvät Rockefeller, Fordin säätiön johtajat, Englanin, Ruotsin ja muiden länsimaiden rikkaat perheet!

Porvarillisen yhteiskunnan kriisin synnyttämät ongelmat, muun muassa ympäristön ongelmat ovat todella huolestuttavia. Huomiota, jota niihin kiinnittää laaja yleisö, voidaan sanoa poikkeukselliseksi. Käyttäen loismaisesti hyväkseen huomiota porvarillinen ideologia on esittänyt koko joukon ratkaisuja pyrkien itse asiassa yhteen päämäärään: joukkojen tulee käsittää ja omaksua, että kapitalismi ei ole suinkaan syypää ihmisen olemassaolon luontaisen ympäristön tuhoamiseen, vaan että vain kapitalismi yksinään voi pelastaa tuon ympäristön.

Tietoisena ympäristön kriittisestä tilasta porvaristo reagoi siihen vastaavasti ja yrittää ottaa luonnonsuojeluliikkeen valvontaansa. Täten kapitalismi voisi sekä salata historiallisen vastuunsa ympäristön turmeltumisesta että vieläpä hankkia lisäpääomaa: toisaalta pukeutua luonnon suojelijan viehättävään asuun, ja toisaalta tyrkyttää yleiselle mielipiteelle porvarillisten ideologien keskuudessa varsin suositun tunnuksen: "Kaikki likaavat — niin tuottajat kuin kuluttajat — ja sen vuoksi kaikkien on myös maksettava." Tällöin menot ympäristön suojelemiseen ja kunnostamiseen sälytetään itse asiassa työkansan maksettavaksi.

Ei voida tietenkään olla toteamatta että teollisesti kehittyneissä länsimaissa on viime vuosina suoritettu erilaisia toimenpiteitä luonnon suojelemiseksi. Menot näihin tarkoituksiin lisääntyvät jatkuvasti, on annettu lakeja, perustettu erityisiä toimistoja, ministeriöitä ja seuroja. Laaditaan ympäristön eri tekijöiden — ilman, veden, melun jne. standardeja. On luotu kokonainen luonnonsuojelutöiden rahoittamisen järjestelmä — verohelpotuksia,

muutettuja kaluston kuoletusaikoja, tukipalkkioita, hallitusten takaamia lainoja puhdistuslaitteiden rakentamiseen jne., vaikka samanaikaisesti on jätetty voimaan myös verohelpotukset maan uumenien hyödyntämisessä, mikä kannustaa suoranaisesti useiden hyötykaivannaisten esiintymien kiireellistä, epätaloudellista hyödyntämistä. Esimerkiksi USA:ssa teollisuudenharjoittajat ovat hylänneet esiintymiä, joihin on jäänyt ainakin 75 % alkuperäisestä öljymäärästä (ks. R. Parson. *Luonto esittää laskunsa.* M. 1969. S. 495 Ven.).

Sen enempää lait, tukipalkkiot kuin lainat eivät kuitenkaan herätä tuotantolaitosten omistajissa erikoisempaa halua suojata luontoa. Ylipäänsä he toimivat samalla tavalla kuin ennenkin. Koska puhdistuslaitteet ovat kalliita, monet tulevat kernaammin toimeen ilman niitä. Lakeja tarkistetaan monopolien eduksi. Niinpä Yhdysvalloissa piti viime vuonna astua voimaan lain säätämät autojen puhdistusnormit. Mutta suurimmat yhtymät General Motors, Ford, Chrysler ovat yhteisrintamana vaatineet niiden lykkäämistä.

Saksan Liittotasavallassa on jo monta kertaa syntynyt yleiskansallinen skandaali, kun on selvinnyt, että teollisuudenharjoittajat ovat mistään piittaamatta laskeneet vaarallisia myrkyllisiä jätteitä viemäreihin tai tavallisille kaatopaikoille. Vuonna 1971 Bochumissa havaittiin tuhansia kätkettyjä jätesäiliöitä, jotka sisälsivät sellaisen määrän syanidihappoista natriumia, että sillä olisi voitu myrkyttää koko Länsi-Saksan väestö. Hiljattain löydettiin samantapaisia kaatopaikkoja muiltakin paikkakunnilta. Teollisuuden harjoittajat ovat valmiita kaikkeen — lahjuksista väärennettyihin papereihin ja väärennettyihin päällekirjoituksiin astioissa, kunhan voisivat säästää jätteiden kuljetuksessa tai niiden hävittämisen kustannuksissa. Seuraukset eivät huolestuta heitä suurestikaan. Enemmänkin, vastaukseksi ammattiliittojen vaatimukseen, että on vihdoinkin laadittava "tuottajien vastuun periaatteet" tuotannonharjoittajat, muun muassa Kemian teollisuuden liitossa esittivät jyrkän julkilausuman, että heillä ei ole tämän kanssa mitään tekemistä: "jätteet syntyvät niiden takia, joille tuotteita valmistetaan" *(ks. "Der Spiegel"*, n:o 20, 13. 5. 1974). Tällainen tilanne on säilynyt tänäkin päivänä todistaen vakuuttavasti minkä arvoisia ovat pääoman "huolenpito" luonnonsuojelusta, sen ideologien suurinääniset julistukset "ekologisesta kriisistä".

Antikommunismi uudelle alalla

Ilmeistä on, että ympäristöongelmien "luokista riippumattoman" "ei-sosiaalisen" luonteen korostaminen ei estä porvarillista propagandaa käyttämästä nimenomaan niitä poliittisena ja ideologisena luokka-aseena.

Metodologia on yksinkertainen: ihmiskunnan historialliset kohta-

lot samastetaan kapitalismin kohtaloiden kanssa. Kapitalismin säilyttäminen, lujittaminen ja kehittäminen tarjotaan koko sivistyksen edistyksenä. Tältä kannalta kriisin kärjistyminen riiston ja sorron maailmassa näyttää melkeinpä yleisinhimilliseltä onnettomuudelta. Asetuttuaan tällaisiin asemiin, otettuaan itselleen oikeuden puhua "ihmiskunnan nimissä", "sivistyksen suojelun nimissä" porvarillinen propaganda on esittänyt omalaatuisen ekologisen imperatiivin maailman kansoille.

Ensiarvoisen huomion kohteeksi muodostuu "kolmas maailma". Porvarilliset ideologit yrittävät muodostaa mielipidettä, että lujittaessaan kansallista taloutta ja omaa teollisuutta kehitysmaat turmelevat pahiten luontoa ja että nimenomaan niiden toimet ovat ekologisessa mielessä erikoisen vaarallisia.

Voimme sanoa, että tässäkin porvaristo sovittaa omiin etuihinsa reaalisen ongelman. Todellakin, monet kehitysmaat jättävät joksikin aikaa vaille huomiota luonnonsuojeluongelmat. Siellä joudutaan ensi sijassa ajattelemaan sellaisia ongelmia kuin nälkä, kurjuus, työttömyys, lukutaidottomuus, jälkeenjääneisyys tieteen ja tekniikan alalla. Näissä oloissa on tuskin mahdollista suunnata huomattavia varoja luonnonsuojeluun. Varojen puutetta pahentaa kiireellisyys ja epäyhtenäisyys luonnonvarojen hyödyntämisessä, vanhan tekniikan käyttö, tieteen heikko kehitys jne.

Viitatessaan ylimielisesti kehitysmaiden ympäristönsuojelun ongelmiin porvarillinen propaganda kuitenkin vaikenee näiden ongelmien perimmäisistä lähteistä, ei näe niiden ja siirtomaavallan perinteen ja sen psykologian välistä yhteyttä. Monivuosisatainen siirtomaiden rosvoaminen, "vieraiden" maiden ja voimavarojen hillitön käyttö on nimenomaan eräissä nuorissa valtioissa syntyvän ekologisen jännityksen perimmäisenä syynä.

Tällainen jännitys on kuitenkin havaittavissa usein siellä, missä ovat toimineet ja toimivat länsivaltojen öljykentät, malmi- ja hiilikaivokset ja kemian tehtaat. Enemmänkin. Viime vuosina on havaittavissa imperialistien Aasiassa, Afrikassa ja Latinalaisessa Amerikassa harjoittama erikoisen vaarallinen menettely: monopolit siirtävät sinne tuotantolaitoksiaan, jotka saastuttavat pahiten ympäristöä. Siten saavutetaan sekä taloudellista hyötyä (halvan työvoiman ja halpojen luonnonvarojen ansiosta) ja ideologista hyötyä (suljettuaan kotimaassa tällaisen tuotantolaitoksen kapitalisti voi osoittaa kansalaispiireille huolehtivansa luonnosta), vaikka luonnon kannalta se on ainoastaan sairauden riistämistä toisesta osasta maailmaa toiseen.

Länsimainen propaganda huokailee, että Afrikan maiden valtiomiehet ja poliitikot ovat suostuvaisia "vaihtamaan jälkeenjääneisyytensä meidän likaantuneisuuteemme" tai että eräät nuoret valtiot eivät pysty selviämään "villistä ryöstötaloudesta". Julis-

taessaan, että "kolmas maailma" saattaa rikkoa planetaarisen tasapainon, ellei Länsi asetu suojelemaan luontoa se ainoastaan verhoaa aikoja sitten tunnettuja pääoman pyrkimyksiä — pidättää kehitysmaat omassa vaikutuspiirissään, säilyttää halvan raaka-aineen markkinat ja viime kädessä riistää nuorilta valtioilta eikapitalistisen kehitystien mahdollisuudet.

Porvarillinen ideologia ei ole jättänyt vaille huomiota liioin sosialistista luonnonkäyttöä. Aatteelliset vastustajat tutkivat mitä huolellisimmin, yleistävät kaikki ympäristön vahingoittamisen tapaukset, joita vielä valitettavasti tapaa ja käyttävät niitä hyväksi aiheena neuvostovastaisuuden ja kommunisminvastaisuuden levittämiseksi.

Tällaiset tapaukset, joita valaistaan Neuvostoliiton lehdistössä ja jotka on usein jo poistettu, tarjoavat porvarilliselle propagandalle mahdollisuuden julistaa, että "Neuvostoliitto väärinkäyttää luontoa samalla tavalla kuin mekin" ja vieläpä julistaa yksityisomistus luonnon suojelijaksi! Sillä jonkin maa- tai metsälohkon omistaja näet vaalii sitä kuin silmäteräänsä, kun taas sosialismin oloissa se on muka isännätön. Tietenkin vaietaan siitä, mitä yksityisomistaja tekee, jos hänen on edullista myydä, hakata paljaaksi tai polttaa omistamansa metsän ja maat.

Kun omistaja vaalii lohkoaan ja sosialistisessa maassa on toisinaan havaittavissa epätaloudellista suhtautumista luonnonrikkauksiin, niin ei ole muka "aihetta väittää, kansallistaminen yhdessä maassa että kaikkien tuotantovälineiden tai koko maailmassa tulee missään määrin edistämään ympäristön suojelemista saastumiselta". Tässä esitetään jo omalaatuinen sosiaalisen vallankumouksen "ekologinen este"! Kuka hyvänsä ekologi ja pelkästään ajatteleva ihminen tietää: koska luonto on järjestelmä, sen suojelun ja hyödyntämisen on myöskin oltava järjestelmällistä, yhtenäistä. Yksityisomistus tekee mahdottomaksi tällaisen yhtenäisyyden, sillä kahden naapurilohkon tai yhtymän omistajain edut harvoin käyvät yksiin. Luonnonkäyttöä ja ympäristönsuojelua voidaan säännellä tehokkaasti vain keskitetyllä tavalla, kun on selvä yhteiskunnallisten tuotantovoimien toiminnan suunnitelma ja koordinoidaan niiden kehittämistä.

Länsimaisten ideologien ulkonaisesti ennakkoluulottomat, "objektiiviset" tutkimuksen luonnonsuojelun järjestämisestä Neuvostoliitossa osoittautuvat lähemmin tarkasteltaessa tendenssimäiseksi valikoimaksi virheistä, kielteisistä tapauksista luonnonkäytössämme. Tällaisten tosiasioiden valaisu on useimmiten yksipuolista. Kun on kysymyksessä, sanokaamme liikahakkuut, joita metsätyökeskukset ovat suorittaneet, mainitaan numeroita, prosentteja, metsien ikä, muttei sanaakaan siitä, että neuvostovaltio kamppailee moista menettelyä vastaan, joka johtuu tietämättömyydestä

tai omalle taloudelle edullisesta toiminnasta. Ei tietenkään puhuta liioin mitään metsien uusimisesta, jota ei voida verratakaan missään kapitalistisessa maassa suoritettaviin vastaavanlaisiin töihin. Mainitaan, että useilla Volgan varrella sijaitsevilla tuotantolaitoksilla ei ole nykyaikaisia puhdistuslaitteita, mutta sellaisesta "pikkuseikasta" kuin satojen miljoonien ruplien samanaikaisesta myöntämisestä NKP:n KK:n ja SNTL:n ministerineuvoston päätöksen mukaisesti Volgan ja Ural-joen vesistöalueiden estämiseen likaantumiselta ei ole sanottu sanaakaan. Ilmaistaan syvää myötätuntoa maan eroosion johdosta uudismailla, mutta jätetään huomiotta se, että valtio — ja tämän on voinut tehdä vain sosialistinen valtio — on ryhtynyt siellä ennennäkemättömiin suojatoimenpiteisiin, että on luotu erityisiä koneita, erikoinen maiden muokkauksen teknologia jne.

Porvarillisten joukkotiedotusvälineiden jättiläiskoneisto levittää kehitysmaiden väestön keskuudessa laajalti sosialismiin kohdistuvia syytöksiä. Noiden maiden yhteiskunnallinen ajattelu ponnistelee elintärkeän ongelman kimpussa: mitä tietä tulee siirtomaaorjuuden kahleet kirvoittaneiden siirtomaavaltioiden kehittyä. Vähitellen katoaa välinpitämättömyys ympäristöä kohtaan — tajutaan että neitseellisen luonnon kauneus on veraton rikkaus. Missä sosiaalisissa oloissa onnistutaan parhaiten säilyttämään ympäristö ja samalla saavuttamaan taloudellinen itsenäisyys? Vastaus tähän kysymykseen määrää nykyään myös suurelta osalta vastauksen edelliseen kysymykseen. Yrittäessään mustata sosialistista luonnonkäyttöä "kolmannen maailman" silmissä porvarillinen propaganda ei ole luopunut yrityksistään mustata sosialismia ja kommunismia kokonaisuutena.

Tällöin porvarillinen propaganda itse asiassa vastustaa ihmiskunnan yhteistoimia luonnon suojelemiseksi nykyoloissa, jolloin ihminen toiminnallaan muuttaa planeetan olemusta ja jolloin biosfääri ja luonnonkäyttö ovat muodostuneet täydessä määrin kansainvälisiksi. Laajat kansalaispiirit ovat tajunneet sen sopusuhtaistamisen mitä suurimmaksi kansainväliseksi tehtäväksi. NKP:n 24. edustajakokouksen hyväksymän rauhanohjelman toteuttamisessa saavutetut mainiot tulokset — kansainvälisen jännityksen lieveneminen ja rauhanomaisen rinnakkainolon periaatteiden vakiinnuttaminen yhteiskuntajärjestelmältään erilaisten valtioiden keskinäissuhteiden normiksi — ovat avanneet (voidaan sanoa, että ensi kerran ihmiskunnan historiassa) laajat ihmisten ja luonnon vuorovaikutuksen kehittämisen näköalat. Ei ole suinkaan sattuma, että ensimmäinen Neuvostoliiton ja USA:n välillä toukokuussa 1972 allekirjoitettu asiakirja oli sopimus yhteistyöstä ympäristönsuojelun alalla.

Rauhantahtoisten voimien maailmankongressissa pitämässään puheessa NKP:n KK:n pääsihteeri

Leonid Brezhnev totesi, että rauha ei ole vain kysymys turvallisuudesta. "Se on nykysivistyksen suurimpien ongelmien ratkaisemisen tärkein edellytys", hän korosti. "Niistä taas riippuu itse ihmiskunnan tulevaisuus. Ja koko planeetan tulevaisuus . . ." Rauha, ihmisten koordinoidut yhteisesti sovitut toimet ja järkiperäinen luonnonkäyttö ovat erottamattomia. Yrittäessään väheksyä sosialististen maiden saavutuksia luonnonsuojelun alalla ja luoda väärän käsityksen, että sosialistisessa luonnonkäytössä ei ole mitään periaatteellisesti uutta porvarillinen propaganda tavalla tahi toisella toimii suotuisaa liennytysprosessia vastaan.

Ei pidä aliarvioida näitä porvarillisen propagandan keinottelunomaisia keinoja. Oloissa, joissa ihmiset kokevat itsessään ympäröivän luonnon huononemisen, ja joukkotiedotusvälineet pumppaavat omalaatuista ekologista psykoosia, maallikko reagoi hysteerisesti kaikenlaisiin luonnon turmelemista koskeviin tietoihin. Ekologiaa käsittelevillä radio- ja televisiolähetyksillä, artikkeleilla ja kirjoilla on voimakas vaikutus yleisen mielipiteen muodostamiseen.

Suhde luontoon on yhteiskunnallinen suhde. Siinä on väistämättä talousmuodostuman, yhteiskunnan koko elämäntavan leima. Kommunismi tulevaisuuden yhteiskuntana on lainomaisesti kiinnostunut luonnon suojelemisesta, sillä kysymyksessä on itse asiassa sen kukoistuksen luonnollisen perustan säilyttäminen. "Luonnonvarojen säilyttäminen, taloudellinen käyttö, huolenpito maasta, metsästä, joista ja puhtaasta ilmasta on meidän kommunistinen sydämenasiamme", lausui L. Brezhnev.

Lopuksi, ei pidä unohtaa sitä seikkaa, että lukuisat ympäristöön liittyvät ongelmat ovat joko historiallista perintöä tai seurausta aikamme ihmiskunnan epäyhtenäisistä toimista ja suunnattomista aseistusmenoista. Kapitalismin tässä esittämä turmiollinen osuus on ilmeinen. Nämä ovat kaikki vakuuttavia perusteluja ekologista demagogiaa vastaan, joka tunkeutuu yhä enemmän ideologisen taistelun piiriin.

Olisi tietenkin paha virhe heittää syrjään yhteiskunnan ja luonnon vuorovaikutuksen sopusuhtaistamisen teitä etsivien länsimaisten ekologien tutkimukset. Vaikka noiden tutkimusten tulokset ovat useinkin varsin kiistanalaisia, ne ansaitsevat kuitenkin huomiota ja tutkimista, sillä niitä elähdyttää usein huoli ihmisen, hänen planeettansa tulevaisuudesta. Tämän levottomuuden taustaa vasten näkyy erikoisen selvästi missä määrin on "objektiivista" porvarillinen ideologia, joka käyttelee mitä hyvänsä tosiasiaa yksinomaisella tarkoituksella perustella ja puolustella luokkansa saalistuspyrkimyksiä, olivatpa nämä kuinka vaarallisia ihmiskunnalle hyvänsä.

Aikakauslehti
KOMMUNIST, n:o 17/1975

V. NIKIFOROV
Historiallisten tieteiden tri

Petturuuden alkulähteillä

Teoria Kiinan ja muiden itämaiden niin sanotusta "poikkeuksellisuudesta" tai "erityisyydestä" on tullut nykyään lännessä erääksi antikommunistisen propagandan muodikkaimmista teorioista. Tämän teorian mukaan mainittujen maiden kansat elävät ikäänkuin muuttumattomien perinteiden vallassa ja kiinalaisen maailma eroaa periaatteellisesti länsimaisen ihmisen maailmasta. Lännessä syntynyt marxilaisuus ei pääse muka juurtumaan itämaiseen maaperään. Katsokaapa Kiinaa, sanovat tällaisten näkemysten kannattajat: marxismi-leninismillä tuntui olevan mahtava vaikutus Kiinan kansaan. Mutta vuosikymmenet ovat kuluneet, ja te näette: marxilaisuus ei ole juurtunut Kiinassa, vaan sen tilalle on syntynyt aivan uusi ilmiö — maolaisuus, jonka juuret juontavat alkunsa kansallisista perinteistä.

Tämänlaatuiset teoriat luhistuvat heti tosiasioihin törmättyään. Kiinan Kommunistisessa puolueessa — koko sen historian kuluessa — toimi aktiivisesti internationalistinen siipi, jonka näkyviä edustajia olivat Li Da-tshao, Tsui Tsubo, Bo Gu ym. He sovelsivat marxilais-leniniläistä oppia luovasti Kiinan vallankumoustaistelun olosuhteisiin. Myös Van Min (Tshen Shao-jui) toimi internationalistien näkemysten ilmaisijana Kiinan Kommunistisessa puolueessa.

Van Min syntyi huhtikuussa 1904 Anhoin maakunnassa. V. 1926 hän liittyi kommunistiseen puolueeseen. 1920-luvun lopulla Van Min opiskeli Moskovassa. Kiinaan palattuaan hän tuli piakkoin näkyväksi kommunistisen liikkeen johtajaksi suuressa proletaarisessa keskuksessa Shanghaissa. Vuonna 1931 Van Min valittiin KKP:n keskuskomitean jäseneksi, KK:n politbyroon jäse-

neksi ja KKP:n KK:n sihteeriksi. Jonkin aikaa hän hoiti KKP:n KK:n pääsihteerin tehtäviä.

Vuosina 1931—1937 hän johti Kiinan valtuuskuntaa Kominternissa. Kominternin VII kongressissa vuonna 1935 hänet valittiin Kominternin toimeenpanevan komitean puhemiehistön jäseneksi ja toimeenpanevan komitean sihteeristön jäsenehdokkaaksi. Van Minilla oli suuri rooli Kiinan vallankumouksen strategian pääkysymysten kartoituksessa ja KKP:n kääntymisessä Kominternin VII kongressin jälkeen kohti yhtenäistä japanilaisten anastajien vastaista kansallista taistelurintamaa. Japanin ja Kiinan välisen sodan alettua v. 1937 hän palasi Kiinaan.

Van Min kuoli maaliskuussa 1974 Moskovassa, piakkoin sen jälkeen, kun oli saanut päätökseen viimeisen kirjansa *"Puolivuosisatainen KKP ja Mao Tse-tungin petturuus"*, joka ilmestyi äskettäin Poliittisen kirjallisuuden kustantamon julkaisemana*.

Van Min erittelee kirjassaan Kiinan Kommunistisen puolueen historian käännekohtia. Erityisen arvokkaaksi tämän teoksen tekee se, että sen kirjoittaja, jolla oli korkea asema puolueen koneistossa, osallistui välittömästi kiinalaisten internationalisti-kommunistien taisteluun Mao Tse-tungin antileniniläistä linjaa vastaan. Van Min oli silminnäkijänä Mao Tse-tungin astuessa puolueen ja kansan vastaisten rikosten tielle, joka loppujen lopuksi johti Maon irtautumiseen marxismi-leninismistä. Teoreettisen analyysin ja tosiasiallisten todisteiden avulla Van Minin kirjassa osoitetaan vakuuttavasti, miten Mao Tse-tung vääristeli, herjasi ja petti marxismi-leninismiä ja miten hän "marxilaisuuden kiinalaistamisen" kyltin alla harjoitti ideologista salakuljetusta korvaten marxismi-leninismiä vastavallankumouksellisella maotse-tungilaisuudella.

Tässä yhteydessä kirjoittaja omistaa erityistä huomiota KKP:n johdon Chungkingissa tammikuussa 1935 pitämälle neuvottelukokoukselle, jota Mao Tse-tung käytti raivatakseen itselleen tien puolueen johtoon, sekä Mao Tse-tungin vuosina 1941—1945 järjestämälle "kampanjalle tyylin järjestykseen saattamiseksi" ("tshenfen") ja niin sanotulle "kulttuurivallankumoukselle" (v. 1966—1969). Niille, jotka tutkivat näitä kausia KKP:n johdon Chungkingin neuvottelukokous pidettiin Kweichowin maakunnassa Kiinan Punaisen armeijan Etelä-Kiinasta Luoteis-Kiinaan suorittaman Suuren retken aikana. Tässä kokouksessa Mao Tse-tungin ja hänen kannattajiensa onnistui käyttää hyväkseen puolueen ja armeijan johtavien työntekijöiden tyytymättömyyttä sen johdosta, että Punainen armeija poistui eteläisistä maakunnista. Syytettyään tästä keskuskomitean entistä johtoa Mao otti Chungkingin neuvottelussa ratkaisevan askeleen kohti puolueen ja armeijan johdon valtaa-

* Van Min. *Polveka KPK i predatelstvo Mao Tsze-duna.* Politizdat, M. 1975.

mista omiin käsiinsä.

Van Min kumoaa eräiden länsimaisten porvarillisten historioitsijoiden sieppaaman maolaispropagandan teesin, jonka mukaan tämä neuvottelukokous olisi muka merkinnyt "pelastusta" Kiinan vallankumoukselle, jonka Kominternin virheelliset määräykset olivat muka saattaneet umpikujaan. Maolaiset väittävät, että Chungkingin neuvottelukokoukseen mennessä Kiinan vallankumous oli lyöty maahan ja että Punainen armeija kärsi valtavia menetyksiä Etelä-Kiinasta länteen suuntautuneen Suuren retken aikana. Todellisuudessa, kuten kirjan tekijä vakuuttavasti osoittaa, vuoteen 1935 siiryttäessä vallankumouksella oli vielä suuret tukikohdat ja voimakas armeija. Menetykset Suuren retken ensimmäisessä vaiheessa, so. ennen Chungkingia, olivat pienemmät kuin menetykset toisessa vaiheessa, Chungkingin jälkeen. Juuri Mao Tse-tungin politiikka johti vuosina 1935—1936 raskaisiin sotilaallisiin tappioihin.

Chungkingin neuvottelukokouksen jälkeen Mao Tse-tung luopui kokonaan Punaisen armeijan strategisesta päätunnuksesta, joka edellytti "marssia pohjoiseen japanilaisten aggression vastustamiseksi". Vain Kominternin neuvot pelastivat tilanteen — Komintern sai nimittäin ajetuksi läpi yhtenäisen kansallisen japanilaisvastaisen rintaman politiikan. Ja vuonna 1938 Kiinan vapautetut alueet kattoivat jälleen laajan pinta-alan.

Vuoden 1941 lopulla Mao valtasi henkilökohtaisesti käsiinsä KK:n pääsihteerin viran. Mao Tse-tungin johtama nationalistinen ryhmä KKP:n johdossa käytti tätä seikkaa omien asemiensa lujittamiseen puolueessa käynnistäen niin sanotun "kampanjan tyylin järjestykseen saattamiseksi" (v. 1941—1945). "Marxilaisuuden kiinalaistamisen" kyltin alla tämäkin kampanja suuntautui leninismiä ja puolueen internationalistista siipeä vastaan. Van Min, joka asui kaikki nämä vuodet Yenanissa, missä sijaitsi KKP:n KK, kirjoittaa, että "puoluetyötyylin järjestykseensaattamiskampanjan" käynnistyttyä tämä kaupunki muuttui käytännöllisesti katsoen isoksi keskitysleiriksi. "Jokainen virasto, koulu ja järjesö muutettiin eräänlaiseksi tutkintavankilaksi. Kenelläkään ei ollut oikeutta ylläpitää yhteyttä toisiinsa — ei kirjoittaa eikä soittaa — ilman 'tyylin järjestykseensaattamiskampanjan' johtajien lupaa . . ." (s. 58). Kaikissa kollektiiveissa suoritettiin Maon ohjeiden tehostettua päähänpänttäystä. "Tyylin järjestykseensaattamiskampanjaa suorittava komissio" ilmoitti, että vain Mao Tse-tungin teokset ovat "oikeita" ja että niitä sen vuoksi on uutterasti luettava ja kerrattava "tärkeänä aseena" "ideologisen uudelleentaonnan" asiassa (s. 59).

Eräät puolueen työntekijät heittivät pois tai polttivat Leninin teoksia, Kominternin ja KKP:n asiakirjoja. Ylhäältä käsin annetun määräyksen mukaan käynnistettiin raivokas arvostelu, joka kohdistui pääasiallisesti niihin, jotka olivat opiskelleet SNTL:ssa.

Van Min korostaa, että käytännöllisesti katsoen "tyylinkorjaamiskampanjan" perustarkoituksena oli tuhansien kaaderityöntekijöiden, puolueen ja nuorisoliiton rivijäsenten mustaaminen. Heidät pakotettiin kirjoittamaan "tunnuksia", joissa heidän piti tunnustaa itsensä "vastavallankumouksellisiksi", "vihollisen vakoojiksi", "kansallisiksi pettureiksi" jne. (s. 132). Niille, jotka tekivät "katumuksen", maolaiset antoivat aneen. Heille annettiin "punainen maineen kukka". Ne taas, jotka kielsivät osallisuutensa "rikoksiin", joutuivat kidutettaviksi. Monet kidutettiin kuoliaiksi, monet tekivät epätoivoisina itsemurhan.

"Tshenfen"-kampanja terrorisoi puoluetta ja antoi maolaisille mahdollisuuden tehtailla KKP:n KK:n (kuudes kokoonpano) 7. täysistunnossa (v. 1945) niin sanotun "Päätöslauselman eräistä historian kysymyksistä", jossa koko KKP:n historiaa vääristeltiin karkeasti. Kuten Van Min kirjoittaa, tässä päätöslauselmassa "julistettiin Mao Tse-tungin ja hänen 'aatteidensa' 'suuri rooli' KKP:n historiassa ... KKP:n kaikkien saavutusten väitettiin olevan Mao Tse-tungin johdon ja hänen 'aatteidensa' täytäntöönpanon tulos; kaikki virheet ja epäkohdat pantiin muiden syyksi" (s. 164—165). Van Min ja muut internationalistit julistettiin puolueenvastaiseksi ryhmäksi. Tämän tuloksena KKP:n 7. edustajakokous (v. 1945), jossa Maon kannattajat saivat yliotteen, sisällytti KKP:n sääntöihin sellaisen kohdan, jossa sanottiin, että puolue tulisi toimintalinjassaan pitämään kiinni Mao Tse-tungin "aatteista". (Sittemmin, v. 1956, KKP:n 8. edustajakokous, jonka ohjelmallisissa päätöksissä proletaariset, internationalistiset tendenssit olivat hallitsevina, poisti tämän epämarxilaisen asettamuksen KKP:n säännöistä, mutta maolaisten vuonna 1969, niin sanotun "kulttuurivallankumouksen" kuluessa järjestettyjen pogromien jälkeen järjestämä puolueen 9. edustajakokous palautti tämän epämarxilaisen asettamuksen entiselleen.)

Näin Van Min, eräs KKP:n näkyvimmistä johtajista, henkilö, jonka Mao Tse-tung joutui jättämään keskuskomiteaan jopa KKP:n 7. ja 8. edustajakokouksessa, kuvaa vuosien 1941—1945 tapahtumia, jotka esittivät suurta osaa maolaisuuden asemien lujittamisessa Kiinan Kommunistisessa puolueessa.

Van Min pitää "tshenfen"-kampanjaa surullisen kuuluisan "kulttuurivallankumouksen" omalaatuisena harjoituksena. Hän osoittaa, miten Mao Tse-tungin kirjoituksissa jo 1930—1940-luvuilla esiin tulleet poikkeamiset linjasta, joka tähtäsi sosialismin rakentamiseen Kiinaan, johtivat loppujen lopuksi "kulttuurivallankumouksen" ilkivaltaisuuksiin.

Mao Tse-tung valmisteli "kulttuurivallankumousta" vaivihkaa. Jo vuonna 1954 hän tehtaili niin sanotun "Hao Hanin jutun". Tämä KKP:n näkyvä toimihenkilö tuhottiin vain siitä syystä, että "hän noudatti vastoin Mao Tse-tungin ohjeita politiikkaa, joka tähtäsi

yhteistyöhön Neuvostoliiton kanssa", kirjoittaa Van Min (s. 196). Kirjan tekijän mukaan toiseksi vaiheeksi "kulttuurivallankumouksen" valmistelussa muodostui Mao Tse-tungin henkilökohtaisesti v. 1957 suunnittelema "kampanja oikeistoaineksia vastaan'. Sitä ennen, v. 1956, maolaiset antoivat luvan arvosteleviin esiintymisiin kehottaen puolueen jäseniä ja puolueeseen kuulumattomia "puhumaan kaikesta salaamatta". Van Min väittää, että nämä kehotukset olivat provokaatio, jonka tarkoituksena oli yrittää saada selville, kuka suhtautuu myötätuntoisesti NKP:n 20. edustajakokouksessa esitettyyn henkilöpalvonnan tuomitsemiseen ja arvostelee muodossa tai toisessa, suoraan tai välillisesti Mao Tse-tungin yksilön jumalointia ja hänen henkilökohtaista diktatuuriaan (s. 208).

Van Min arvioi Mao Tse-tungin henkilökohtaisesta määräyksestä kesällä 1966 käynnistetyn niin sanotun "kulttuurivallankumouksen" KKP:ta ja Kiinan kansaa vastaan suunnatuksi vastavallankumoukselliseksi vallankaappaukseksi. Kuten tunnettua, Mao kohdisti iskun ennen muuta puolueen johtaviin työntekijöihin. Enemmistö KKP:n KK:n politbyroon jäsenistä joutui herjauksen ja rankaisutoimenpiteiden kohteeksi. Rankaisutoimenpiteiden kohteeksi joutui myös miltei 140 KKP:n KK:n 174 jäsenestä eli noin neljä viidesosaa keskuskomitean kokoonpanosta. Peluejärjestöt, valtiolliset valtaelimet, komsomol-, ay- ja muut kansalaisjärjestöt lyötiin maan tasalle.

Päättäen teoksensa KKP:n 10. edustajakokouksen tulosten analyysilla Van Min tekee johtopäätöksen ,että Maon politiikka on muuttunut entistä taantumuksellisemmaksi ja sen päämäärät vielä häpeällisemmiksi. Se on ajautunut ratkaisemattomien ristiriitojen sokkeloon. Taantumuksen voimistuminen maan sisällä, lähentyminen imperialismin kanssa ja vihamielinen politiikka sosialistisen ystävyysliiton suhteen asettavat Maon "koko Kiinan kansan ja koko ihmiskunnan vihollisen asemaan" (s. 244). Mao Tse-tung ja hänen kannattajansa ovat aiheuttaneet suurta vahinkoa Kiinan sosialistiselle rakennustyölle. Se on eittämättä koko Kiinan kansan murhenäytelmä.

Van Min otaksuu Mao Tse-tungin kärsivän ennen pitkää väistämättömän tappion. Kirjan tekijä tarkastelee kuitenkin syntynyttä tilannetta viileän harkitsevasti. "Kiinan kommunisteilla ja Kiinan kaikkien kansallisuuksien kansoilla on edessään vakava, vaikea ja mutkikas taistelu", Van Min kirjoittaa. Todellisena internationalistina Van Min uskoo järkkymättömästi siihen, että Kiinan kommunistit, Kiinan kansa, jotka nauttivat myötätuntoa muiden maiden kommunistien ja kansojen taholta, pystyvät voittamaan kaikki vaikeudet ja esteet ja palauttamaan Kiinan sosialististen maiden suurperheeseen.

Novoje vremja
N:o 52, 1975

Ryhtykää tiedotteen

SOSIALISMIN TEORIA JA KÄYTÄNTÖ

asiamieheksi!

Lähettäkää tilaukset joko alla olevalla kupongilla tai erillisellä paperilla ja vähentäkää tilityksestä asiamiespalkkio 20 %. Tiedotteen tilausaika on kalenterivuodesta riippumaton. Esimerkiksi vuositilaus on voimassa tilauspäivästä vuoden eteenpäin. Voitte myös tilata TILAUSHINNASTON oheisella kupongilla tai puh. 644 816. Tilaukset osoitteella UUTISTOIMISTO APN, Lönnrotinkatu 25 A, 00180 Helsinki 18.

Tilaan tiedotteen SOSIALISMIN TEORIA JA KÄYTÄNTÖ seuraaville:

Nimi ..... Päiväm. .....
Lähiosoite ..... tilausaika ..... kk
..... maksu ..... mk
Postitoimipaikka .....

Nimi ..... Päiväm. .....
Lähiosoite ..... tilausaika ..... kk
..... maksu ..... mk
Postitoimipaikka .....

Tilausmaksun ..... mk suoritan Ps-tilille 617 07-9.

Asiamies .....
Osoite .....

— — — — — — — — — — — —

Tilaan asiamiehille tarkoitetun TILAUSHINNASTON v:lle 1976. Olen SOSIALISMIN TEORIA JA KÄYTÄNTÖ tiedotteen vanha / uusi asiamies. (Tarpeeton ylipyyhitään.)

Asiamies ..... Päiväys .....
Osoite .....
Postitoimipaikka .....

Nimi .....
Lähiosoite ..... tilausaika ..... kk
..... maksu ..... mk
Postitoimipaikka .....

Nimi .....
Lähiosoite ..... tilausaika ..... kk
..... maksu ..... mk
Postitoimipaikka .....

Nimi .....
Lähiosoite ..... tilausaika ..... kk
..... maksu ..... mk
Postitoimipaikka .....

Nimi .....
Lähiosoite ..... tilausaika ..... kk
..... maksu ..... mk
Postitoimipaikka .....

Nimi .....
Lähiosoite ..... tilausaika ..... kk
..... maksu ..... mk
Postitoimipaikka .....

Lähiosoite .....
Nimi ..... tilausaika ..... kk
..... maksu ..... mk
Postitoimipaikka .....

Nimi .....
Lähiosoite ..... tilausaika ..... kk
..... maksu ..... mk
Postitoimipaikka .....

Nimi .....
Lähiosoite ..... tilausaika ..... kk
..... maksu ..... mk
Postitoimipaikka .....

Nimi .....
Lähiosoite ..... tilausaika ..... kk
..... maksu ..... mk
Postitoimipaikka .....

Nimi .....
Lähiosoite ..... tilausaika ..... kk
..... maksu ..... mk
Postitoimipaikka .....

Nimi .....
Lähiosoite ..... tilausaika ..... kk
..... maksu ..... mk
Postitoimipaikka .....

Nimi .....
Lähiosoite ..... tilausaika ..... kk
..... maksu ..... mk
Postitoimipaikka .....

Nimi .....
Lähiosoite ..... tilausaika ..... kk
..... maksu ..... mk
Postitoimipaikka .....

Nimi .....
Lähiosoite ..... tilausaika ..... kk
..... maksu ..... mk
Postitoimipaikka .....

Kansantajuinen kuvaus materialistisesta historiankäsityksestä

E. Beztšerevnyh

Ihmisen olemisen salaisuus

Neuvostoliittolaisen tiedemiehen teos pohtii helposti tajuttavassa ja miellyttävässä muodossa syvällisiä filosofisia kysymyksiä: mikä on ihmiselämän tarkoitus, mikä ihminen on, mikä on ihmisen maailma ja mikä ihminen on maailmassa. Teos erittelee kysymystä vapaudesta ja välttämättömyydestä sekä kapitalistisen yhteiskunnan äärimmilleen viedyn työnjaon aiheuttamasta ihmisen pirstoutumisesta. Tekijä osoittaa kommunismin näiden historian arvoitusten ratkaisijaksi ja marxismin klassikkojen teoriat tienviitaksi yhteiskunnan kehittymiselle kommunismiin.

Elämän tarkoituksena on "maailman muuttaminen sellaiseksi, että jokainen ihminen voisi tietoisesti ja vapaasti, toverillisessa kanssakäymisessä kaltaistensa kanssa luoda ihmisen arvoiset yhteiskunnalliset suhteet ja vahvistaa itseään persoonallisuutena."

Suom. Matti Pykälä. 103 sivua. hinta nid. 7.—.

Kansankulttuuri Oy Hki

TEORIAA JA KÄYTÄNTÖÄ

Igor Kon
SOSIOLOGIT JA YLIOPPILAAT

Marxilaisen sosiologin terävä erittely aikamme ylioppilasliikkeiden luonteesta ja vaikutuksista. Teos pohjautuu laajaan nuorisoa koskevaan kirjallisuuteen ja vertaa teoreettisia väittämiä kokeellisiin tuloksiin.
Suom. Matti Pykälä, 183 s. nid. 10,—

Oleg Zemanov
TYÖLÄINEN VAI PORVARI

Työväenluokan 'porvarillistumista' koskevien teorioiden erittelyä

Vakuuttava perustelu siitä, että työläisten elintason nousu ja uudet kulutusmahdollisuudet eivät merkitse työväenluokan luopumista maailmanhistoriallisesta tehtävästään ja että sosiaalista tasa-arvoisuutta ei saavuteta pelkästään tuotannon nousun ansiosta.
Suom. Aaro Majanen, 71 s. nid. 5,—

D. Gvišiani, M. Tšistjakov, M. Morozov
MITEN TALOUS SUUNNITELLAAN NEUVOSTOLIITOSSA

Uutta, kiinnostavaa tietoa neuvostotalouden suunnitteluelinten järjestelmästä ja sunnitelmien erikoispiirteistä.
Suom. Juhani Taari, 140 s. nid. 10,—

Kansankulttuuri Oy

TOISTUVASTI ILMESTYVÄ
JOUKKOJULKAISU

NEUVOSTOLIITON YHTEISKUNTA- JA VALTIOJÄRJESTELMÄ

APN:n toimittaman aineiston pohjalta laatinut Matti Pykälä

— Kuinka valitaan neuvostot?
— Mikä on korkeimman neuvoston puhemiehistö?
— Kuinka toimivat paikallisneuvostot?
— Kuinka Neuvostoliiton oikeuslaitos toimii?
— Mitkä ovat neuvostokansalaisten oikeudet ja velvollisuudet?
— Kuinka yksilönvapaus toteutuu Neuvostoliitossa?

Näihin ja moniin muihin kysymyksiin antaa vastauksen Suomi—Neuvostoliitto-Seuran ja APN:n yhteistyössä julkaisema kirjanen, joka aloittaa Suomi—Neuvostoliitto-Seuran uuden 12-osaisen Neuvostoliitto-sarjan. Kirjassa kerrotaan luotettavan neuvostoliittolaisen lähdeaineiston pohjalta Neuvostovaltion valtio-opillisista perusteista, neuvostovallan koneiston ja oikeuslaitoksen toiminnasta, yksilön oikeuksista ja vapauksista. Kirjaseen on liitetty myös Neuvostoliiton perustuslain täydellinen suomenkielinen teksti.

Kirjaa välittävät Suomi—Neuvostoliitto-Seuran piiritoimistot ja osastojen kirja-asiamiehet.

Hinta 7 mk

SUOMI—NEUVOSTOLIITTO-SEURAN NEUVOSTOLIITTO-SARJA N:o 1

UUTISTOIMISTO NOVOSTI, LÖNNROTINKATU 25 A, 00180 Helsinki 18. Puhelin 64 48 16. Postisiirtotili 61707 Tilaushinta: koko vuosi 12 mk, puoli vuotta 6 mk, kuukausi 1,50 mk. Tilaushinnasta myönnetään 50 % alennus, jos tilauksia samaan osoitteeseen on vähintään 10 kappaletta.